SCIENCE HUB REVIEW
2026
Volume 1
Issue 3
www.sciencehubreview.uz
ILMIY ELEKTRON JURNAL

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA INGLIZ TILINI O‘QITISHDA ZAMONAVIY METOD VA O‘YIN TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH

Suvxanova Sayyora Sharof qizi

O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti 1-kurs talabasi
suvxanovasayyora@gmail.com

Annotatsiya
Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o‘qitishda zamonaviy pedagogik metodlar va o‘yin texnologiyalaridan foydalanishning samarali jihatlari yoritilgan. Bo lalarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ingliz tilini o‘rgatishning o‘yinli, interfaol va kommunikativ usullari tahlil qilingan. Shuningdek, qo‘shiq, she’r, ko‘rgazmali vositalar, didaktik o‘yinlar va multimedia texnologiyalaridan foydalanishning bolaning lug‘at boyligi, talaffuzi, tinglab tushunishi hamda dastlabki kommunikativ ko‘nikmalarini rivojlantirishdagi ahamiyati ko‘rsatib berilgan. Tadqiqotda ingliz tili mashg‘ulotlarini qiziqarli va faol tashkil etish orqali bolalarning xorijiy tilga bo‘lgan qiziqishini oshirish imkoniyatlari yoritilgan.

Kalit so‘zlar
Maktabgacha ta’lim, ingliz tili, zamonaviy metodlar, o‘yin texnologiyalari, interfaol ta’lim, kommunikativ metod, didaktik o‘yin, multimedia, lug‘at boyligi, maktabgacha yoshdagi bolalar.

Kirish

Maktabgacha yosh davri bolaning nutqiy, intellektual, ijtimoiy va emotsional rivojlanishi jadal kechadigan muhim bosqichlardan biridir. Aynan shu davrda bola yangi bilimlarni tez qabul qilish, eslab qolish, taqlid qilish va o‘zlashtirgan bilimlarini amaliy faoliyatda qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘ladi. Shu sababli maktabgacha ta’lim jarayonida chet tillarini, xususan, ingliz tilini o‘rgatish bolaning keyingi ta’lim faoliyati uchun muhim pedagogik imkoniyatlardan biri hisoblanadi. Bunda ingliz tilini o‘rgatish jarayoni bolaning yosh xususiyatlari, psixologik holati va tabiiy qiziqishlariga mos ravishda tashkil etilishi zarur. Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o‘rgatishda an’anaviy

yodlash va takrorlash usullari bilan cheklanib qolish kutilgan natijani bermasligi mumkin. Chunki kichik yoshdagi bolalarning asosiy faoliyati o‘yin bilan bog‘liq bo‘lib, ular yangi ma’lumotlarni qiziqarli, harakatli va amaliy mashg‘ulotlar orqali osonroq o‘zlashtiradilar. Shu nuqtayi nazardan, zamonaviy pedagogik metodlardan, interfaol mashg‘ulotlardan, didaktik o‘yinlardan, rolli o‘yinlardan, qo‘shiq va she’rlardan, rasmlar, kartochkalar hamda multimedia vositalaridan foydalanish ingliz tilini o‘rgatish jarayonini yanada samarali tashkil etish imkonini beradi.

Ingliz tilini maktabgacha yoshdagi bolalarga o‘rgatishda eng muhim masalalardan biri bolaning tilga bo‘lgan qiziqishini shakllantirishdir. Agar mashg‘ulotlar bolaga qiziqarli bo‘lsa, u yangi so‘z va iboralarni tabiiy ravishda qabul qiladi hamda ularni takrorlashga intiladi. O‘yin texnologiyalari aynan shu jihatdan muhim pedagogik vosita bo‘lib, ular orqali bola ta’lim jarayonida faol ishtirok etadi. Masalan, ranglar, hayvonlar, oila a’zolari, o‘yinchoqlar, mevalar va kundalik faoliyatga oid inglizcha so‘zlarni turli o‘yinlar yordamida o‘rgatish bolaning lug‘at boyligini bosqichma-bosqich kengaytirishga xizmat qiladi. Zamonaviy metodlardan foydalanish bolaning faqat lug‘at boyligini oshirish bilan cheklanmay, uning tinglab tushunish, talaffuz qilish, savollarga javob berish va oddiy muloqotga kirishish ko‘nikmalarini ham rivojlantirishga yordam beradi. Ayniqsa, kommunikativ yondashuv asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlarda bola tilni faqat nazariy jihatdan o‘rganmaydi, balki uni oddiy kundalik vaziyatlarda qo‘llashga harakat qiladi. Bu esa ingliz tilini o‘rganishga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantirish uchun muhimdir.

Dolzarbligi

Bugungi globallashuv sharoitida xorijiy tillarni o‘rganishga bo‘lgan ehtiyoj tobora ortib bormoqda. Ingliz tili xalqaro muloqot, ta’lim, fan, axborot texnologiyalari va zamonaviy kommunikatsiyaning muhim vositalaridan biri hisoblanadi. Shu sababli ingliz tilini o‘rganishni imkon qadar erta bosqichdan boshlash masalasiga katta e’tibor qaratilmoqda. Maktabgacha yosh davrida bolalarning taqlid qilish, eslab qolish va tovushlarni o‘zlashtirish imkoniyatlaridan samarali foydalanish ingliz tilini keyingi bosqichlarda o‘rganish uchun muhim zamin yaratishi mumkin.

Maqsadi

Tadqiqotning asosiy maqsadi maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o‘qitishda zamonaviy pedagogik metodlar va o‘yin texnologiyalaridan foydalanishning samarali usullarini ilmiy-pedagogik jihatdan o‘rganish hamda ularning bolalarning ingliz tilini o‘zlashtirish jarayoniga ta’sirini yoritishdan iborat.

Asosiy qism

Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o‘rgatishda o‘yin texnologiyalaridan foydalanish samarali pedagogik yondashuvlardan biridir. Bu yoshdagi bolalar ma’lumotni o‘yin, harakat va bevosita tajriba orqali osonroq o‘zlashtiradilar. O‘yin jarayonida bola o‘zini erkin his qiladi va yangi inglizcha so‘zlarni tabiiy ravishda takrorlaydi. Masalan, **“**Find the colour” o‘yini orqali ranglarni o‘rgatish mumkin. Pedagog “Find something red” deb topshiriq beradi, bola esa qizil rangdagi predmetni topib, “Red” deb javob beradi. Hayvonlar mavzusida “What is this?” o‘yinidan foydalanib, bolalarga “cat”, “dog”, “lion”, “rabbit” kabi so‘zlarni o‘rgatish mumkin. Rolli o‘yinlar ham bolaning kommunikativ faolligini oshiradi. Masalan, “At the shop” o‘yinida bolalar sotuvchi va xaridor rollarini bajarib, “I want an apple”, “Thank you”, “Here you are” kabi iboralarni qo‘llaydilar. “Simon Says” kabi harakatli o‘yinlar orqali “stand up”, “sit down”, “jump”, “clap your hands” kabi buyruqlarni o‘rgatish mumkin. Bunday o‘yinlarda bola so‘zni eshitadi, uning ma’nosini anglaydi va tegishli harakatni bajaradi. O‘yin davomida takrorlashning tabiiy ravishda amalga oshirilishi yangi so‘zlarning xotirada mustahkamlanishiga yordam beradi. O‘yin texnologiyalari bolaning diqqatini jalb qilish va mashg‘ulotga faol ishtirokini ta’minlash imkonini beradi. Shu bilan birga, o‘yinlar bolaning xotirasi, tafakkuri, tasavvuri va muloqot qobiliyatlarini ham rivojlantiradi. Pedagog o‘yinlarni bolaning yoshiga va tilni bilish darajasiga mos ravishda tanlashi kerak. Juda murakkab o‘yinlar bolaning qiziqishini pasaytirishi mumkin. Shuning uchun dastlab sodda so‘z va harakatlardan foydalanish maqsadga muvofiq. Keyinchalik o‘yinlarning mazmunini bosqichma-bosqich murakkablashtirish mumkin. O‘yin texnologiyalaridan muntazam foydalanish ingliz tilini bolalar uchun qiziqarli faoliyatga aylantiradi. Natijada bola tilni majburiy o‘quv vazifasi sifatida emas, balki qiziqarli muloqot vositasi sifatida qabul qila boshlaydi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o‘rgatishda kommunikativ metodlardan foydalanish tilni amaliy ravishda qo‘llash imkoniyatini kengaytiradi. Ushbu metodning asosiy maqsadi bolani ingliz tilida oddiy muloqot qilishga bosqichma-bosqich o‘rgatishdan iborat. Mashg‘ulot boshida pedagog “Hello! How are you?” kabi kundalik iboralardan foydalanishi mumkin. Bolalar “I am fine, thank you” kabi javoblarni takrorlaydilar. Bunday muloqotning muntazam takrorlanishi bolalarda inglizcha nutqiy qoliplarning shakllanishiga yordam beradi. “What is your name?” savoliga “My name is...” shaklida javob berish ham dastlabki kommunikativ ko‘nikmalardan biridir. Keyinchalik “How old are you?”, “What colour do you like?” kabi savollarni kiritish mumkin. Juftlikda ishlash orqali bolalar bir-birlari bilan sodda dialoglar tuzishga o‘rganadilar. Masalan, bir bola “What is this?” deb so‘rasa, ikkinchi bola “It is a ball” deb javob beradi. Rasmli materiallardan foydalanish ham kommunikativ mashg‘ulotlarni qiziqarli tashkil etishga yordam beradi. Pedagog hayvon rasmini ko‘rsatib, “What animal is this?” deb so‘rashi mumkin. Bola “It is a dog” deb javob beradi. Bunday mashqlar bolaning tinglash, tushunish va javob berish qobiliyatlarini birgalikda rivojlantiradi. Interfaol metodlarda bolaning faol ishtiroki asosiy o‘rinni egallaydi. Pedagog faqat ma’lumot beruvchi emas, balki bolalarni muloqotga yo‘naltiruvchi tashkilotchi sifatida faoliyat olib boradi. Savol-javob, juftlikda ishlash, kichik guruhlarda topshiriq bajarish va rolli vaziyatlardan foydalanish mashg‘ulot samaradorligini oshiradi. Masalan, “My family” mavzusida bolalar o‘z oilasi haqida “This is my mother”, “This is my father” kabi sodda gaplar tuzishlari mumkin. Bunday topshiriqlar bolalarga o‘rganilgan so‘zlarni real hayotga yaqin vaziyatda qo‘llash imkonini beradi. Kommunikativ metod orqali bola ingliz tilini faqat yodlab qolmay, undan foydalanishga harakat qiladi. Bu esa uning o‘ziga bo‘lgan ishonchini va tilga bo‘lgan qiziqishini oshiradi.

Qo‘shiq, she’r va multimedia texnologiyalari maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o‘rgatishda samarali yordamchi vositalar hisoblanadi. Musiqa va ritm bolaning e’tiborini jalb qiladi hamda mashg‘ulotni qiziqarli tashkil etishga yordam beradi. Qo‘shiqlarda so‘zlarning muntazam takrorlanishi yangi lug‘at birliklarini eslab qolishni osonlashtiradi. Masalan, “Head, Shoulders, Knees and Toes” qo‘shig‘i orqali tana a’zolarining inglizcha nomlarini o‘rgatish mumkin. Bola qo‘shiqni aytish davomida bosh,

yelka, tizza va oyoq barmoqlarini ko‘rsatadi. Shu tariqa so‘z va harakat o‘rtasida bog‘liqlik shakllanadi. “If You’re Happy and You Know It” qo‘shig‘i orqali emotsiyalar va harakatlarni ifodalovchi so‘zlarni o‘rgatish mumkin. Masalan, “clap your hands” iborasi qo‘shiq davomida amaliy harakat bilan mustahkamlanadi. Qisqa she’r va ritmik mashqlar esa bolalarning talaffuzini rivojlantirishga yordam beradi. Multimedia texnologiyalari orqali rasm, ovoz, animatsiya va video materiallarni birgalikda qo‘llash mumkin. Masalan, ekranda hayvon rasmi paydo bo‘lganda pedagog “This is a lion” deb aytadi va bolalar so‘zni takrorlaydilar. Keyinchalik pedagog rasmni ko‘rsatib, bolalardan hayvonning nomini mustaqil aytishni so‘raydi. Ranglar mavzusida ham multimedia materiallaridan foydalanish mumkin. Ekranda turli rangdagi predmetlar ko‘rsatiladi va bolalar ularni ingliz tilida nomlaydilar. Audio materiallar bolaning to‘g‘ri talaffuzni eshitishiga yordam beradi. Biroq texnologiyadan foydalanish bolaning bevosita muloqoti va amaliy faoliyatini to‘liq almashtirmasligi kerak. Multimedia vositalari pedagogik maqsadga xizmat qiladigan qo‘shimcha vosita sifatida qo‘llanilishi lozim. Qo‘shiq, she’r, rasm va video materiallarning uyg‘unligi mashg‘ulotni turli faoliyat shakllari bilan boyitadi. Bunday yondashuv bolaning diqqatini saqlashga va yangi materialni eslab qolishiga yordam beradi. Musiqa va harakatning birgalikda qo‘llanilishi ayniqsa kichik yoshdagi bolalar uchun qulaydir.

Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o‘rgatishda lug‘at boyligini shakllantirish asosiy vazifalardan biridir. Yangi so‘zlarni bolaning kundalik hayotiga yaqin mavzulardan boshlash maqsadga muvofiq. Masalan, dastlab ranglar, hayvonlar, mevalar, o‘yinchoqlar, oila a’zolari va tana qismlariga oid so‘zlarni o‘rgatish mumkin. Ko‘rgazmali materiallardan foydalanish so‘zning ma’nosini tushunishni osonlashtiradi. Masalan, “apple” so‘zini o‘rgatishda pedagog haqiqiy olma yoki uning rasmini ko‘rsatadi. Bola predmetni ko‘rib, uning inglizcha nomini eshitadi va takrorlaydi. Flashcard kartochkalari ham lug‘at boyligini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Hayvonlar tasvirlangan kartochkalar orqali “cat”, “dog”, “lion”, “elephant” kabi so‘zlarni o‘rgatish mumkin. “Guess the card” o‘yinida pedagog kartochkani yashirib, bolalardan undagi predmetni topishni so‘raydi. “Is it a cat?” kabi savollar orqali bola o‘rgangan so‘zlardan foydalanadi. “Memory game” orqali bir xil rasmlarni topish bilan birga

ularning inglizcha nomlari takrorlanadi. Predmetlarni guruhlash orqali ham lug‘at boyligini mustahkamlash mumkin. Masalan, hayvonlar rasmlarini bir guruhga, mevalarni boshqa guruhga ajratish topshirig‘i beriladi. Bunday mashqlar bolaning kuzatish, taqqoslash va guruhlash qobiliyatlarini ham rivojlantiradi. Yangi so‘zlarni faqat alohida holda emas, sodda iboralar tarkibida o‘rgatish ham samarali hisoblanadi. Masalan, “red” so‘zini “red apple”, “red ball” kabi birikmalarda qo‘llash mumkin. “Big dog”, “small cat” kabi iboralar orqali sifat va otni birgalikda ishlatishga o‘rgatish mumkin. So‘zlarni turli mashg‘ulotlarda muntazam takrorlash ularning xotirada mustahkamlanishiga yordam beradi. Pedagog bir xil so‘zlarni turli o‘yin, qo‘shiq va dialoglarda qo‘llashi mumkin. Bu usul bolaning passiv lug‘atini faol lug‘atga aylantirishga xizmat qiladi. Ko‘rgazmali va didaktik metodlar yangi so‘zlarni tushunish, eslab qolish va amalda qo‘llash jarayonini yengillashtiradi. Shu sababli maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o‘rgatishda ko‘rgazmali vositalar va didaktik o‘yinlardan tizimli foydalanish muhimdir.

Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini samarali o‘rgatish uchun ularning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish zarur. Har bir bolaning yangi so‘zlarni eslab qolishi, talaffuz qilishi va muloqotga kirishish tezligi bir xil bo‘lmaydi. Shu sababli pedagog barcha bolalarga bir xil talabni bir xil usulda qo‘llash bilan cheklanmasligi kerak. Mashg‘ulotlar bolaning yoshiga mos, qisqa, qiziqarli va faol tarzda tashkil etilishi lozim. Kichik yoshdagi bolalar bilan ishlashda qo‘shiq, harakatli o‘yin, rasm va takrorlash mashqlaridan keng foydalanish mumkin. Katta yoshdagi maktabgacha ta’lim guruhlarida esa sodda dialoglar, rolli o‘yinlar va kommunikativ topshiriqlarni ko‘paytirish mumkin. Masalan, kichik yoshdagi bolaga “red” so‘zini o‘rgatish uchun qizil rangdagi predmetni ko‘rsatish yetarli bo‘lishi mumkin. Katta yoshdagi bola esa “This is a red ball” kabi sodda gapni tuzishga undaladi. Individual qiziqishlarni hisobga olish ham ta’lim samaradorligini oshiradi. Hayvonlarga qiziqadigan bola bilan “Animals” mavzusidagi mashg‘ulotlar orqali ko‘proq muloqot qilish mumkin. Rasm chizishni yoqtiradigan bola bilan ranglar va predmetlar mavzusida inglizcha topshiriqlar bajarish mumkin. Pedagog bolaning xatolariga nisbatan ijobiy munosabatda bo‘lishi kerak. Bola noto‘g‘ri talaffuz qilganda uni keskin tanqid qilish o‘rniga to‘g‘ri talaffuzni qayta namuna sifatida berish samaraliroqdir. “Good!”, “Excellent!”, “Well done!” kabi rag‘batlantiruvchi iboralar

bolaning o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshiradi. Mashg‘ulot davomida o‘yin, qo‘shiq, rasm, savol-javob va harakatli topshiriqlarni almashtirib turish bolaning diqqatini saqlashga yordam beradi. O‘tilgan materialni keyingi mashg‘ulotlarda takrorlash ham muhim metodik talabdir. Bola o‘rgangan so‘zlarini turli vaziyatlarda qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘lishi kerak. Bunday yondashuv til o‘rganishni majburiy vazifadan qiziqarli faoliyatga aylantiradi. Natijada bolaning ingliz tiliga qiziqishi, muloqotga bo‘lgan ishonchi va yangi bilimlarni o‘zlashtirish faolligi oshadi. Demak, yosh va individual xususiyatlarni hisobga olish zamonaviy metod va o‘yin texnologiyalaridan samarali foydalanishning muhim shartlaridan biridir.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o‘qitishda zamonaviy metod va o‘yin texnologiyalaridan foydalanish ta’lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Bu yoshdagi bolalarning o‘yin orqali faol o‘rganishga moyilligi sababli ingliz tili mashg‘ulotlarini o‘yin, harakat, qo‘shiq, she’r, rasm, rolli vaziyatlar va kommunikativ topshiriqlar bilan uyg‘unlashtirish muhimdir. O‘yin texnologiyalari orqali bolalar yangi so‘zlarni tabiiy ravishda takrorlash, ularni eslab qolish va amaliy vaziyatlarda qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Kommunikativ metodlar esa bolaning ingliz tilida sodda savol-javob va muloqot qilish ko‘nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Qo‘shiq va she’rlar talaffuz hamda eshitish qobiliyatini rivojlantirsa, ko‘rgazmali vositalar va didaktik o‘yinlar yangi lug‘atni o‘zlashtirishni yengillashtiradi. Multimedia texnologiyalaridan maqsadli foydalanish esa mashg‘ulotlarning qiziqarliligini oshirib, bolalarning diqqatini jalb etishga yordam beradi. Shu bilan birga, ta’lim jarayonida bolaning yoshi, individual qobiliyati, qiziqishi va tilni o‘zlashtirish sur’atini hisobga olish zarur. Pedagog bolaning xatolarini keskin baholamasdan, uni rag‘batlantirishi va ingliz tilida muloqot qilishga bo‘lgan ishonchini mustahkamlashi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Turdiyeva I. S. Maktabgacha bo‘lgan yoshdagi bolalarda chet tillarini o‘qitishning ilmiy-pedagogik asoslari // Modern Science and Research. 2024. B. 1346–1348.

2. Solijonova R., Xamidov N. Maktabgacha ta’lim tizimida ingliz tilini o‘qitish metodikasi // Ta’limning zamonaviy transformatsiyasi. 2025. T. 19, № 3. B. 98–103.

3. Kosimova N., Anvarjonova D. Maktabgacha ta’lim yoshidagi bolalarga xorijiy tillarni o‘rgatish // Universal xalqaro ilmiy jurnal. 2024. T. 1, № 6. B. 71–73

4. Abubaker A., Ogdol R. Simulation-Based Instruction to Promote Kindergarteners’ Speaking Skills // International Journal of Research in Education and Science. 2025. Vol. 11, № 4. P. 871–881.

5. Wong Yee Wan E., Tan Tjin Ai J., Sinha Roy S. Children Second Language Output during Play: A Sociocultural Perspective // Southeast Asia Early Childhood. 2025. Vol. 14, № 2. P. 1–9.

6. Yigit-Gencten V., Ozen-Uyar R., Gultekin M. Preservice teacher-facilitated read-alouds and their strategies to navigate interactivity in preschool classrooms // Teaching and Teacher Education. 2024. Vol. 148.

7. Adams L. B. Structured Play: Enhancing Young Children’s Development of Early Literacy Skills // Dimensions of Early Childhood. 2025. Vol. 53, № 1. P. 10–14.